СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 145. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 24 червня 1930. VOL. XXXVIII. No. 145 Jersey City, N. J., Tuesday, June 24, 1930. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ ВИЩІ ПОДАТКИ

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер вислав листа до сенатора Вотсона, републиканського провідника в сенаті, в якім остерігає конгрес перед ухвалою законопроекту в справі забезпечення ветеранів світової війни. Президент заявляє, що заложить вето, якщо предложений законопроект перейде, бо він означає річний видаток у сумі $225,000,000. На місце цього проекту уряд думає виступити з новим проектом, який передбачає ветеранам річну допомогу в сумі $35,000,000.

Гувер твердить, що коли би конґрес перевів свій проект у життя, тоді не тільки що треба би було зрезиґнувати з практикованих досі податкових зворотів, але ще треба би наложити додатковий податок у сумі $180,000,000.

ЛИНДБЕРҐ МАЄ СИНА.

ЕНҐЛВУД (Ню Джерзи). — Зі всіх сторін Америки напливають телеґрами до дому амбасадора Мора, бо проголошено по радіо, що його дочка, а жінка Чарлза Линдберґа, повила сина. Линдберґ живе в домі свого тестя.

В НЮ ЙОРКУ ЖИВЕ 6,746,563 ЛЮДЕЙ.

НЮ ЙОРК. — З дотеперішніх цензусових обчислень виходить, що населення Ню Йорку зросло за останніх 10 літ на 1,126,515 людей. Число населення виносить тепер 6,746,563 людей.

ВІДДАВ ЖИТТЯ ЗА ДРУГИХ.

МОНТРЕАЛ. — о. Реймунд Клорен, префект Лойолі каледжу, купався у ріці св. Лаврентія і побачив, як дві дівчині перевернулися з човном на ріці й почали потопати. о. Клорен підплив до човна й з трудом витягнув з води одну дівчину, а потім другу й відіпхнув човен на безпечне місце. Сам був одначе так вичерпаний, що не міг доплисти до берега й потонув, бо не було кому його ратувати. Дівчата були такі обезсилені, що лежали в човні як неживі.

НЕДІЛЬНІ КАТАСТРОФИ.

НЮ ЙОРК. — Сотки тисяч людей виїхали автомобілями тої неділі з міста, щоби налюбуватися чудовою погодою. Наслідком спричинених у той спосіб автомобілевих колізій згинуло в Ню Йорку й околиці 12 людей.

Купелеві місця були рівнож переповнені. В однім тільки Куні Айленд було понад 800,000 людей. Хто міг, ліз у воду, щоб остудитися. Підчас тих купань втопилося 5 людей.

ДАЛІ ЛІНЧУЮТЬ.

ЮНІОН (Савт Каролайна). — Товпа вбила мурина Дена Дженкінса за те, що напастував дві молоді білі дівчині.

ХОЛОДІЛЬНІ ПІД БІГУНОМ.

НЮ ЙОРК. — Між причандалами, які привіз з собою полярний дослідник Бирд зпід полудневого біґуна, находяться дві холодільні („айсбакси"). Люде, які їх побачили, підсміхалися, бо не годні були зрозуміти, по що було їх брати до країни вічних ледів. Тимчасом показалося, що вони були дуже придатні, бо задержували завжди тусаму температуру, а інакше була би позамерзала вся їда.

СПЕКУЛЯНТИ ПІДКОПУЮТЬ УРЯД.

ВАШИНГТОН.—Конгресмен Вуд виступив з гострою промовою, зверненою проти спекулянтів, які нарочно обнижують ціни паперів на біржі, щоби в той спосіб дискредитувати теперішню адміністрацію за ухвалену тарифу. На думку Вуда, спекулянти ведуть з урядом політичну боротьбу, а тисячі людей оплачують це втратою соток міліонів долярів.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ЛІТАК ТРИЮМФУЄ.

МЕКСИКО СІТИ. — Мексиканський нарід гордий з того, що видав так богато славних летунів. Цілий край шаліє з радости, що полковник Роберто Фієро перелетів без перестанку таку велику дорогу як з Ню Йорку до Мексико Сіти.

Полковник Фієро, доконавши такого великого успіху, пішов на цвинтар і зложив там вінки на гробах погибших своїх товаришів, себто таких славних летунів як Пабльо Сідар, Карльос Ровіроза й Еміліо Каранца.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

ТОЛІДО (Огайо). — Джов Іленевр і його жінка вибралися на проґульку літаком і згоріли до тла підчас нещасливого випадку, коли літак упав нагло на землю.

ЗЛОЧИН МАНЯКА.

НЮ ГЕЙВЕН. — Тисячі людей оглядали дику скалу, з якої Реймунд Спренґ скинув свою жінку і четверо дітей, котрі згинули на місці. Потім Спренґ кинувся рівнож униз і вбився на смерть.

Реймунд Спренґ був ветераном світової війни. Війна залишила на нім сліди умової хороби.

ЕКСПОРТ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Секретар Лямонт подає у звіті, що причиною застою в бизнесі є між иншим і те, що Америка вивезла за останніх 8 місяців на $561,000,000 менше товарів як у минулім році. Секретар подає далі, що до Америки починає напливати чимраз більше золота з заграниці та що Америка чимраз менше інвестує в чужих краях.

ДВА БРАТИ ЗДИБАЛИСЯ ПРИПАДКОВО ПО 30 РОКАХ.

Дивний випадок трапився на поїзді, який тільки що лишив стацію в Едмонтоні (Канада), відходячи на північ. Два рідні брати, котрі зіставили дім і розійшлися тому 30 років, здибалися припадково на поїзді. Майк Манн, віджджаючи до Форт Резолюшен, сидів спокійно у вагоні і покурював циґаретку. За яких пять мінут прийшов другий мужчина і сів біля нього. З боку нього лежала валіза, на котрій він зауважив картку з іменем „Майк Манн". І подумав собі: „Цей чоловік має моє імя". В тій хвилі він підніс очи і спостеріг, що Майк глядить на його родимий знак, який він мав за вухом. Нараз з окликом на устах „Тим" і „Мик" кинулись обидва собі на шиї і серед великого числа глядачів зі сльозами в очах привиталися по 30 роках.

ТРАГЕДІЯ КНЯЖНИ ЕМІҐРАНТКИ.

Молоденька російська княжна Наталія Беркунов жила в Празі разом зі своїми родичами, які, опинившись на еміґрації, завели собі маленьке підприємство, часто бідували і жили надією, що їх дочка, вродлива, 18-літня Наталія, вийде заміж за якого багатого чоловіка і визволить їх з нужди й біди. Але княжна Наталія залюбилася в молодого чеського студента Францішка Трумбіча і хотіла повінчатися з ним. Колиж родичі не дозволили дочці вийти заміж за бідного студента, княжна вийшла за місто і застрілилася. Студент Трумбіч, довідавшись про смерть Наталії, повісився в домі своїх родичів.

ЗА СОБАКУ, А ПРОТИ ЛЮДИНИ.

Кожний нераз мав нагоду ствердити на вулиці, що коли т. зв. гицель чи живолуп біжить з моґузом за собакою, яка не має каганця, публика завсіди бере в оборону собаку. Навіть не питаючи, чи собака скажена. Ось у Львові на вул. Оссолінських дійшло до того, що публика хотіла такого бідного собачника попросту побити, за те, що він помилився і схопив пса, який мав каганець. Уже випрягли були коні від воза, щоб освободити полонену собаку. Коли на вулиці діється кривда людині, тоді є менше добровольців, щоби стати в її обороні.

НІМЕЦЬКІ ПОСЛИ МАЮТЬ ДБАТИ ЗА СВОЮ ГІДНІСТЬ.

Президія німецького парляменту не дозволяє німецьким послам здіймати в парляменті блюзок у спеку, бо, мовляв, це підриває гідність посла. Президія приказала парляментарній сторожі не впускати на салю обрад нікого, хто не має відповідного одіння.

САМОГУБСТВО СУДДІ.

Дня 30. травня на військовім цвинтарі в Станиславові підрізав собі бритвою горло суддя окр. суду Олекса Ткачук. При ньому найшли картку, в якій просить, аби його поховали в тому місці, де собі відібрав життя. Тіло перевезли до цвинтарної трупарні.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІО.

Заходом Української Громади при Українській Православній Церкві в Міннеаполіс, Мінн., відбудеться концерт української пісні-музики у вівторок, 24-го червня, в годині 7.30 вечером на радіостації W. Є. С. О. Хор під діріґентурою о. Т. Якобчука.

НОВИЙ НАСТУП БЕЗБОЖНИКІВ.

Начальний проводир большевицьких безбожників, Ярославський, відкомандував 300 безбожницьких „бриґад" до боротьби з релігією по селах. Аґітаторів пороблено рівночасто державними урядниками, так, що непослух супроти аґітатора можна тепер підтягнути під непослух „урядовій особі", а карати як контрреволюцію.

ДИВНА ХВОРОБА СПРИЧИНЮЄ САМОВБИЙСТВА.

Д-р А. С. Кіркленд, зі Ст. Джан, Н. Б., дав виклад у Торонті на конвенції делеґатів онтарійського медичного товариства про появу нової і дивної хвороби, яка спричинює нормальним мужчинам і женщинам бажання відобрати собі життя. Медична наука не всилі є пояснити суть тої хвороби. Хвороба є знана під назвою „Статус Лимфатікус", і звичайно чіпається скорше мужчин як женщин. Вона може тревати навіть ціле життя. Зі студій над самовбийствами д-р Кіркленд переконався, що 90 процентів тої смерти була причиною ця дивна хвороба.

ПЕРЕПЛИВ У СТАЛЕВІЙ БОЧЦІ ВОДОПАД НІЯҐАРИ.

Вже другий раз в своїм життю Виліям „Ред" Гил доконав найбільш небезпечної подорожи в сталевій бочці через водопад Ніяґари. Таких смільчаків було передтим богато, але не всі вони вийшли з бочки живими. А В. Гил перебув щасливо ту подорож і тепер оповідає сензаційну історію.

Не так для нагороди, як для самої сатисфакції кинувся він під ноги смерти. Чотири години сидів у бочці, котрою розбурхана вода кидала на всі боки мов оріховою лушпиною. Поверх 5,000 людей, його жінка і восьмеро дітей приглядалися з нетерпеливістю страшній боротьбі. Вижидали вони кінця. І коли в год. 6.10 пополудні видобули його з бочки, піднявся крик із тисячів грудей, витаючи старого Гила. Він самий був досить веселий. По короткім відпочинку сказав, що то був добрий досвід. Не почував себе умученим, а навіть був готовий повторити небезпечну подорож.

ПРОДАЮТЬ ДІВЧАТ.

Поліція в Буенос Айрес викрила велику шайку торговців живим товаром. До цеї шайки належало аж 400 осіб. які під проводом Самуеля Корна вишукували дівчат і продавали їх до домів розпусти. Цікаве, що найбільше дівчат закупило це підприємство в Польщі і СРСР. Слідство виявило, що ця шайка „працювала" 10 літ і за той час перепродала 2,000 дівчат, з чого 180 дівчат закупили аматори живого товару в Арґентині.

ЗАРОБИТИ МОЖНА НАВІТЬ НА ХАРЧІ ДЛЯ ГОЛУБІВ.

У військовім суді у Варшаві почався процес проти 6-ти офіцирів Войск Польскіх, обжалованих о надужиття. Між обжалованими є два майори, один капітан і 3-ох поручників. Один поручник купував сплісніли фасолю і хробачливий горох та в той спосіб доходив до маєтку. Знов инший поручник, комендант почтового голубника, фальшував рахунки на харч для голубів, а гроші пускав у Варшаві, куди виїжджав за дієтами, сам себе взиваючи до Варшави фальшивими телеґрамами. Словом: Ріжні є способи і на всьому можна заробити, навіть на харчі для голубів. Процес триватиме цілий тиждень.

ЄПРАВЖНІ АНТИАЛЬКОГОЛІКИ.

На митнім уряді в Кошицях лежало на складі 7,000 літрів коняку від 10 літ. Тому, що оплата була висока, не хотів посилки приняти ні той, для кого була призначена, ні адресат. Рада в раду, урядовці рішили, що найкраще цей коняк вилити до каналу. Він був варт пів міліона чеських корон. Правники впевняють, що з однаковим правом можна було цей товар продати на ліцитації.

МІСТ НА ЧЕРЕМОШІ.

У Варшаві почалася конференція делеґатів польських державних залізниць із делеґатами румунських залізниць у справі будови залізничого мосту на Черемоші, що лучив би Кути на галицькому боці з містом Вижниця по румунському боці. Будова мосту почалася би в найближчому часі. Міст повинен би причинитися до оживлення транспорту дерева, бо Покуття досі не має залізниць.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС.

В Алеанте в Еспанії почався процес проти фальшивників білетів Еспанського Банку. В цьому процесі покличуть понад 600 свідків. По еспанському карному кодексі обвинуваченим, котрих є 18, грозять такі кари: 450 літ вязниці, 250 тисяч пезет гривни й 180 тисяч пезет за кошти процесу.

СОЛОМОНОВИЙ ПРИСУД.

У Варшаві, в рабінаті, підписали цими днями розводову умову, яка варт того, щоби про неї згадала світова преса. Муж, Іцик Язлоскер, хотів улекшити собі життя і таки добре вкрав. За це дістав 2 роки вязниці. Його жінка заявила йому тоді, що не хоче мужа злодія і домагається розводу. Пішла скарга до рабінату. Рабінат намовляв мужа, щоб дав жінці розвід. Муж, який мав на два роки спокій, бо не потрібував в решті жінкою журитись, не бачив ніякої причини, чому саме тепер мав би дати їй волю, коли він буде „сидіти". Тоді рабін сказав Соломонове слово: Нехай жінка зобовяжеться давати мужеви два роки в вязниці харч, а муж годиться на розвід. Обі сторони згодилися з цією пропозицією і рабінат видав розвід з такою оригінальною умовою. Жінка, користаючи зі свободи, буде працювати на мужа, а муж буде її згадувати що дня при обіді та вечері.

500 ОСІБ РАНЕНИХ У ЗАВОРУШЕННЮ В ІНДІЇ

БОМБЕЙ. — Між англійською поліцією та товпою Індусів демонструючих за політику горожанського непослуху, прийшло тут у суботу рано до жорстокої бійки, в котрій поліція ранила коло пів тисячки Індусів.

Сцени розігралися на націоналістичнім перегляді, який заборонила поліція. Коли товпа зібралася мимо заборони, проти неї вийшла кінна поліція, зоружена від стіп до голови. Поліція казала розходитися. Демонстранти висунули вперед жінок і відмовили послуху. Поліція тоді з піднятими вгору деревляними палками кинулася на демонстратів, бючи на право й на ліво. На загал товпа не боронилася, але серед демонстрантів найшовся відділ гірняків з племени Сіх, дуже боєвих людей. Ці сейчас ставили опір поліції. Коли поліція пробувала їх розіґнати, вони не давалися збити з місця. Зоружені в короткі кинжали, які для них мають релігійне значіння, вони відбивали поліційні напади один за другим. Три години тревала боротьба, а ще поліція не мала переваги. Тут нагло люнув звичайний тропікальний дощ та розігнав демонстрацію в одній хвилі.

Щоби запобігти можливому вибухови населення, обуреного кровопролиттям, уряд концентрує в Бомбею велику скількість війска.

ФРАНЦІЯ БОЇТЬСЯ МСТИТИСЬ НА АМЕРИЦІ.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА КРИТИКУЄ ГУВЕРА.

ПАРИЖ. — Французький міністер торговлі видав публичну заяву, в котрій остерігає французьку публику проти балаканини про пімсту на Америці за піднесення митової тарифи. Він каже, що Франція не хоче ніякої пімсти, а хоче тільки поставитися на рівні з Америкою. Він каже, що тепер ще завчасно говорити про страшні наслідки американської тарифи для французької торговлі; вперед треба розслідити, які вона буде мати наслідки, а відтак доперва говорити.

БЕРЛІН. — Німецька преса, яка досі писала про американську пресу досить здержливо, тепер, після підписання тарифового закона президентом Гувером, вибухає обуренням на Гувера. Німецькі ґазети думають, що висока тарифа повинна бути остаточною дошкою ратунку в промисловій катастрофі; тимчасом Америка хоч у тяжкому положенню, ще не дійшла до такого катастрофального стану, щоб аж уживати захорони своїх промислів перед заграничною конкуренцією.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПОЛІТИКУЄ ЗА ГРАНИЦЕЮ.

ПАРИЖ. — Сюди приїхав еспанський король Альфонсо. Коли він виїздив з Еспанії, двір видав заяву, що король буде подорожувати інкоґніто, під прибраним іменем, себто щоб уникнути офіціяльних привитань чужих держав. Рівночасно сказано було, що король своїм виїздом хоче зробити поза границями краю враження, що він не боїться революційного й републиканського руху в краю до тої міри, що він не боїться покидати краю.

Тимчасом, приїхавши до Парижа, король відразу стрінувся з одним з провідників републиканського руху, бувшим ліберальним міністром, Сантіяґо Альба, котрий із заслання провадив проти монархії завзяту аґітацію, критикуючи Альфонса за те, що він зрадив конституції, дозволивши Де Рівері завести диктатуру. Альфонс старався наклонити Альбу покинути опозицію та приняти міністерську теку в кабінеті. Король упевняв Альбу, що він хоче відновити уряд мирно, але радикально.

Королівські заходи остались поки що без успіху.

ПІВ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ НА БОЛЬШЕВИЦЬКУ ПРОПАҐАНДУ В АМЕРИЦІ.

БЕРЛІН. — Монархістичні круги в Берліні подають, що вони знають напевно, що в Данціґу відбулися недавно наради комуністичних верховодів, на яких постановлено почати в Америці спеціяльний „драйв". На пропаґанду комунізму мали там визначити суму пів міліона долярів.

ЗАВАЛИВСЯ МІСТ.

ХЕМНІЦ (Німеччина). — На ріці Хемніц відбувалися тут перегони пливаків. На деревляному мості зібралася величезна товпа людей, щоби приглядатися вправам. Товпа зросла до такої міри, що міст не видержав й провалився, а сотки людей впали в воду. На щастя ніхто не потонув. Однак підчас валення мосту коло 90 осіб були ранені.

РОСІЯ ЗАВОДИТЬ ДАЛЬШІ ОЩАДНОСТИ.

МОСКВА. — Щоби завести дальші ощадности, уряд постановив скасувати розділ ґуберній на повіти. В той спосіб скасуеться всіх тих урядників, які сповняли всякі повітові функції. Так уряд думає ощадити міліони, видавані на удержання цих урядників, яким однак обіцює посади в инших установах.

МОСКАЛІ ПРЕДСТАВЛЯЮТЬ „ВИЗВОЛЕНІ НАРОДИ РОСІЇ".

МОСКВА. — Вже стали зїздитися делеґати на всесоюзний конгрес комуністичної партії, що має початися в палаті Кремлі в середу. Большевицькі ґазети широко розписуються про делеґатів, що представляють сто народів Росії, визволених з царату. Та ці національности по більшости представлені самими Москалями. Відноситься це передовсім до тих національностей, які свідомі своєї національности та стоять в опозиції до Московщини.

МАЛА АНТАНТА НЕПОКОЇТЬСЯ ЧУТКАМИ.

ПАРИЖ. — Незадовго мають відбутися в Татрі, в Словакії, збори представників Малої Антанти. Головним товчком для цих зборів мали бути чутки, що габсбурський архикнязь Отто почав сильний рух за осадження себе на малярськім престолі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЖЕВІ НАДІЇ ПЕРЕД ЧАСОМ

Конґресмен Веґнер вніс у палаті послів внесок про плянованнє на довшу мету публичних робіт. У сей спосіб він думає облекшити безробіття.

Другий конґресмен вніс внесок на створеннє федеральних бюр посередництва праці, які малиби вкривати сіттю цілу Америку.

Ще инчий внесок радить створити постійну раду праці, зложену зі секретарів (міністрів) праці, рільництва й торговлі; ся рада малаби давати президентови звіти про стан робіт.

Рівночасно уряд заявляє, що він викінчує чим скорше свої обрахунки щодо стану безробіття, який відкрив послідний перепис населення, та що сі дані незадовго вже будуть опубликовані.

Рівнобіжно з тим ідуть ріжні приватні заходи коло зарадження безробіттю. Дженерел Електрик Ко., приміром, виступила зі своїм пляном „стабілізації заняття".

Як з того видно, безробіття нарешті рушило публичну опінію та штовхнуло відповідальні чинники робити щось для облекшення сьому великому суспільному нещастю, яким є безробіття. Як звичайно в нещастях, заради сейчас найти не так легко. І правдоподібно вона поможе аж на другий случай, а сим разом громадянство буде примушене радити собі не зорґанізованим, а незорґанізованим, „анархістичним" способом.

Все таки тих усіх заходів легковажити собі не можна. І їх треба піддержати, і ще нові способи найти. Коли сьому безробіттю не можна зарадити, то треба що найменче вжити його як товчок до піддержання зарадчих засобів на будуче.

Супроти сього дивним мусить видатися заява Вилієма Ґріна, президента Американської Федерації Праці, що „ситуація вже осягнула точку поправи". Він заявив перед конґресовим комітетом, що „на основі всякої інформації, яку ми могли зібрати, ситуація є рішучо підбадьорююча. Маємо всяку основу думати, що йдемо до поправи".

Можливо, що йдемо, а можливо, що ще не йдемо. Поки в Америці не буде наладжена відповідна машинерія до збирання даних про безробіття, так довго не можна про се нічого говорити. Правда, що зайвим є кричати вічно, що все є зле, що все йде до гіршого, але рівночасно зайвим є піддаватися безосновному оптимізмови, бо таке становище може тільки штовхнути богато політиків до байдужности в справі безробіття. Америка мусить зрозуміти потребу акції та сю акцію робити.

ПОЛЬЩА КОТИТЬСЯ ВНИЗ.

Десять років минає, як відновлена з ласки бувшої антанти Польща збройною силою здобула собі східні кордони. За той час на міжнародньому форумі сталося чимало змін. Нині Польща вже не може спекулювати на змаганнях держав переможців усякою ціною знесилити її західню сусідку, Німеччину. Мало того, сьогодня світ вже перестав вірити в те, що Польща є заборолом Европи супроти большевизму. Тому саме польським імперіялістам не так легко під притокою боротьби проти совітської небезпеки провадити політику відновлення ягайлонської Польщі.

Був час, коли вони саме таким робом захопили українські та білоруські землі. Тоді пролетарська диктатура ще лише ставала на ноги і у відповідь на похід на Київ спромоглася щойно на прогульку під Варшаву. Тоді частина українських патріотів, навіть соціялісти, повірила була у можливість утворення української держави за Збручем за польською підмогою. Події виразно свідчать, що польський імперіялізм використав ідею української державности з метою поширення свого панування на українських землях. Тому важко припустити, щоб українські патріоти, за винятком хіба ґрупи виразних польонофілів, ще раз відважилися проливати свою кров за польську державність. Звичайно, українська нація не повинна лишитися пасивною чи невтральною підчас можливого збройного конфлікту на Сході Европи. Навпаки, маємо прикласти усі сили та поробити належні заходи, щоб чинно використати такі події для досягнення власної мети. Не слід забувати, що збройний конфлікт може вибухнути навіть скорше, якби нам бажалося, а головне незалежно від того, чи ми хочемо таких подій чи ні. Себто треба уважати помилкою, що деякі українські ґрупи не відважуються подивитися дійсности прямо у вічі, а натомісць обмежуються заявами, що, мовляв, майбутня війна на Сході Европи є небажаною, або що може вона й не вибухне.

Щоправда, саме за останні роки почали всюди ширитися ілюзії про загальний мир у цілому світі та про замирення Европи на засадах утворення паневропейської спілки, і мимохіть деякі наші громадські чинники підпадають впливам цих утопійних мрій. Звичайно Українцям не випадає захоплюватися такими концепціями, бо передусім вони не розвязують проблеми Східньої Европи, а головне засуджують українську націю на сучасне поневолення. Мало того, справжня дійсність зовсім не вкладається в річище поширюваного пацифізму. Наприклад, Совітський Союз теж голосить про свою мирну політику, а тимчасом підтримує комінтерн у його змаганнях викликати заверюху у цілому світі. Разом з тим совітська влада уживає справді нелюдських зусиль, щоб перевести в життя свої господарські пляни з метою свого економічного унезалежнення від капіталістичних держав, як також намагається так зміцнити власну мілітарну силу, щоб пролетарська диктатура спромоглася витримати навіть затяжну війну супроти всіх можливих своїх ворогів.

Зновуж хіба Польща не галасує про політику миру, а проте узброюється до зубів та готується до майбутньої війни, витрачаючи на військові справи понад 40% цілого свого буджету. Не дивно, бо провідники сучасної Польщі добре знають, що з часом совітські републики можуть досягнути такої господарської та мілітарної могутности, яка забезпечить їм перемогу у війні, коли остання не вибухне до того часу, поки пролетарська диктатура спроможеться розвязати свої внутрішні трудноші.

І дійсно, в той час, як Совітський Союз, не зважаючи на ріжні кризи та утопійні експерименти, будує все нові фабрики та заводи, дуже поширює власну важку промисловість та намагається піднести своє сільське господарство взагалі, а зокрема виробництво ріжних технічних культур, сучасна Польща опинилася у безвихідному положенні. Оточена на Заході такими економічно могутніми державами, як Німеччина та Чехословаччина, а також відірвана совітським монополем зовнішнього торгу від східньо-европейських та азійських ринків, Польща робила була спроби прорватися на Балкани на півдні та до балтійсько-скандинавських країн на півночі. Проте й тут вона зазнала невдачі, бо Европа взагалі все ще переживає затяжну господарську кризу, а тому дуже важко Польщі здобути нові чи навіть затримати за собою старі ринки збуту в умовах нечуваної конкуренції. Тому саме польська промисловість та рільнича продукція розвиваються надзвичайно пиняво, польський торг переживає хронічну стаґнацію, а польський торговельний та платівний баланс виказує значний пасив. Разом з тим в країні відчувається величезна недостача капіталу, бо міжнародні банкирі з ріжних причин не відважуються дати позичку Польщі, або робити інвестиції в польські підприємства.

Себто так зв. санаційний табор, що шляхом державного перевороту захопив владу у свої руки з метою поратунку Польщі, за чотири роки панування не спромігся уздоровити польської господарки. І справді за цей час в країні піднеслась загальна дорожнеча, безробіття все збільшується, а внутрішнє політичне становище країни так заплуталось та ускладнилось, що Польща, здається, знаходиться напередодні нових політичних чварів. Сталося так тому, що санаційний табор не має будьякої програми, що він не відважується вибрати собі той або инший шлях, а лише топчеться на місці.

Тому не диво, що чимало чужинців не можуть зрозуміти, який саме режім панує в Польщі, та перед якими авантурами треба остерігатися. Адже ніхто не сумнівається, що в Італії панує фашистівська диктатура, або що Південнославія стогне під режімом мілітарної диктатури. Навпаки, у Польщі формально ще не скасовано режіму парляментарної демократії, а фактично запанувала військова влада. І от цілий світ з зачудованням вичікує, як саме буде розвязана ця польська загадка. Звичайно, не виключено, що готові зробити ще один державний переворот, а саме змінити конституцію та виборчий закон у той спосіб, щоб влада і далі залишалась в руках полковників, а санаційний табор здобув собі більшість у новому соймі на підставі запровадження певних виборчих курій та зменшення представництва від національних меншостей.

Проте ми певні, що таким робом теж не вдасться вратувати сучасної Польщі. Адже вона обтяжена не лише господарською кризою, але не в меншій мірі нерозвязаною національною проблемою та може ще більш небезпечними соціяльними антаґонізмами. Не слід забувати, що Москва та Харків і Мінск дуже уважно придивляються до подій в Польщі, та в міру можливости роздмухують полумя пролетарської революції, сподіваючись у цей спосіб знесилити польський імперіялізм взагалі, а зокрема затримати оружний виступ Польщі до того часу, поки Совітський Союз зміцніє та сконсолідується до бажаних розмірів. Бо совітські комуністи взагалі переконані, що час працює на користь пролетарської диктатури, що навпаки, сучасна Польща поволі котиться в проваля.

Звичайно, лише будуччина покаже, о скільки мають під собою ґрунт такі твердження та надії. Бо не слід забувати, що в свою чергу в певних колах досить поширений погляд, що сама пролетарька диктатура не справиться з ріжними трудноощами і закінчить тою чи иншою катастрофою. На нашу думку нам необхідно рахуватися з обома можливостями, щоб події не заскочили нас несподіванками, а українська нація щоби спромоглася використати їх для свого визволення. Тому саме український націоналізм, поборюючи в засаді всяке польонофільство чи русофільство або радянофільство, бо всі подібні концепції суперечать ідеї української великодержавности, так уперто та безнастанно кличе всіх вірних синів України стати на шлях збройної боротьби за Суверенну Соборну Державність, покладаючись на власні сили. Українські націоналісти рахуються з ріжними можливостями і певні, що лише шляхом національної революції та збройної боротьби українська нація здобуде собі волю, доцільно використавши ті чи инші події.

Так булоб помилкою твердити, що сучасна Польща взагалі відмовилась від думки вратувати себе від смертельної небезпеки з боку большевизму в будуччині шляхом нового збройного виступу проти Совітського Союзу. Адже протягом ближчих двох років Польща ще має деякі шанси виграти війну та забезпечити чи навіть поширити свої східні кордони, як також добитися може й утворення тої чи иншої української держави під своїм протекторатом. Цілком зрозуміло, що Польща таким робом бажає здобути собі ринки збуту на Сході Европи та за допомогою залежної від неї України досягнути також гегемонії на Сході Европи. От не відомо лише, чи надовго. Бо нема сумніву, що польський імперіялізм намагатиметься визискувати таку Україну не менше, як Москва визискує Совітську Україну. Крім того ми певні, що українська нація не примириться не лише з таким новим поневоленням взагалі, а також з тим реставраційним режімом, який напевно запанував би на Україні.

Проте невиключено, що саме Польща, ратуючи себе від московської небезпеки в будуччині та бажаючи за допомогою війни розвязати своє нинішнє внутрішнє безладдя, може за певних обставин опинитися під пануванням пролетарської диктатури. Українські націоналісти повинні рахуватися також з такою можливістю, бо тоді Европа, перелякана поширенням большевицького панування, змушена буде чинно та спільними силами виступити проти пролетарської диктатури з метою належного розподілу та замирення Східньої Европи.

Ми обмежуємось лише цими двома можливостями, щоб сконстатувати, що українська визвольна боротьба не може й не повинна вязатися з Варшавою або Москвою. Тимчасом таких можливостей є ще чимало. Наприклад, є ймовірним припущення, що як у Совітському Союзі, так і в Польщі можуть вибухнути революційні події навіть без військового конфлікту. Себто український націоналізм має своїм завданням готувати українську націю до національної революції та збройної боротьби, рахуючись з ріжними можливостями. Це вже справа доцільної тактики провідних кол української нації застосовувати чинний виступ до ріжних змін та подій.

Тому саме українські націоналісти не заплющують очей на ті зміни, що відбуваються в Европі, уважно слідкують за подіями в Совітському Союзі, а разом з тим тверезо оцінюють і те безвихідне становище, в якому опинилась сучасна Польща. Польська нація завдяки щасливим обставинам не лише відновила власну суверенну соборну державу, а разом з тим захопила величезні терени українські, білоруські та инші. Польський імперіялізм сподівався, що таким робом він забезпечить польській нації господарську самовистарчальність, мілітарну могутність та стратеґічні кордони. В дійсности сучасна Польща нагадує колишню Австрію, а почасти навіть царську Росію. І нема сумніву, що будуччина, може навіть досить недалека, ще раз виразно підтвердить, що польська нація лише тоді здобуде та забезпечить собі можливість мирного господарського й культурного розвитку, коли відмовиться раз назавжди від історичної романтики та ягайлонських традицій. Бо нині навіть націям значно більшим та могутнішим доводиться відмовлятися від занадто загарбчого імперіялізму та засади геґемонії. На жаль, польські патріоти ще не прийшли до такого переконання. Ми певні, що сувора будуччина їх ще навчить та переконає. І нема сумніву, що український націоналізм прикладе всіх зусиль, щоб це сталося як найскорше.

Б. Дніпрянський.

Бернштерне-Бернзон.

БАТЬКО.

Торд Оеверас, про котрого тут має оповідатися, був найзнатнішим у своїм церковнім окрузі. Гордо випрямлений і серіозний стояв він одного дня в канцелярії священика.

„Я маю сина", сказав він, „і хотів би охрестити його."

„Як має називатися?"

„Фін — як мій батько."

„А куми?"

Названо їх. Се були найліпші чоловіки й жінки села, з родини мужа.

„Чи маєш ще що?" — спитав священик, піднявши голову вгору.

Мужик стояв пару хвиль цілком тихо.

„Я рад би його охрестити окремо" — сказав.

„То значить будного дня. В слідуючу суботу в полудне. Чи маєш ще що?" — запитав священик.

„Нічого."

Мужик мняв шапку в руках, мов би хотів відійти. Священик встав, „Ще се одно возьми на дорогу" — сказав і приступив до Торда; він імив його за руку і дивився йому в очи. „Дай, Боже, щоби дитина стала для тебе благословеннем!"

* * *

В шіснацять літ по сім дню стояв Торд знов у кімнаті священика.

„Ти тримаєшся добре, Торд" — сказав священик, бо не добачав в нім ніякої зміни.

„Я не маю ніякої жури" — відповів Торд.

Священик мовчав на се. По хвили сказав:

„А що в тебе на серцю сього вечера?"

„Сього вечера приходжу в справі мого сина, котрий має миропомазуватися завтра."

„Він чемний хлопець" — сказав священик.

„Я не хотів заплатити скорше належитостей, доки не знаю, яке число буде він мати в церковнім списі."

„Він буде мати перше число."

„Добре — а тут, отче духовний, десять талярів належитостей."

„Чи маєш ще що?" — запитав священик, дивлячись на Торда.

„Нічого."

Торд пішов.

* * *

Знов уплинуло вісім літ, і одного дня почувся крик перед дверима священика, бо надходило богато мужчин, а Торд на їх чолі.

Священик глянув на нього і пізнав його.

„Ти приходиш сьогодня з великим товариством?"

„Я хочу жадати заповідей для мого сина, він має женитися з Карен Сморліден, дочкою Ґудмунда, що тут стоїть біля мене."

„Се найбогатша дівчина в селі."

„Так кажуть" — відповів мужик, відгортаючи волосся рукою.

Священик сидів хвильку мов затоплений в думах. Він не сказав нічого, але зазначив імена в свої книжки, і мужчини підписали протокол.

Торд поклав три таляри на стіл.

„Мені належиться лиш один" — сказав священик.

„Знаю, але він в мене одинак, і я хотів би зробити все добре."

Священик взяв гроші.

„Се вже третий раз, що ти тут стоїш для свого сина, Торд."

„Але тепер я вже готовий з ним", — сказав Торд; він затулив свій гаманець, попрощався з священиком і пішов — мужчини пішли помалу за ним.

* * *

В чотирнацять днів пізні-

В чотирнаццять днів пізніше веслували батько з сином через воду до Сморліден, щоби переговоритись про весілля.

„Лавка не стоїть безпечно підо мною" — каже син, і встає, щоби поправити її.

В тій хвили поховзнулась дошка, на котрій він стоїть; він збиває руками, кричить і паде в воду.

„Хапайся весла" — кричить батько; він живо встає і пхає весло в воду. Але заледво син вхопився його, як здається, починає деревіти.

„Чекай, чекай!" — кричить батько і веслує скоро до нього.

В тім син паде горілиць; він кладе ще довгий погляд на батька і тоне в глибині.

Торд не вірить своїм очам; він затримує живо човен і дивиться остовпілими очима на те місце, де потонув син; йому здається, що той зараз виплине на верх.

Виплили пару бульбок, знов кілька, потім одна велика, котра розприслася, і озеро стоїть знов гладке та чисте мов зеркало.

Три дни й три ночи бачили батька веслуючого наокруг того місця; він не думав ні на їду, ні на спаннє, він шукав свого сина. Третього дня рано найшов його і поніс на руках, через горб, до своєї хати.

* * *

Від того дня уплинув може рік. Раз пізним вечером в жнива почув священик, як хтось діткнувся дверей і уважно мацав за клямкою.

Священик отворив і в середину увійшов великий, але зігнений мужчина, сухий, з білим волоссям.

Священик дивився довго на нього, поки пізнав його.

Се був Торд.

„Ти приходиш так пізно" — сказав священик і став перед ним.

„Так, я приходжу пізно" — сказав Торд. Він сів.

І священик сів та чекав на слово свого гостя. Довго панувала тишина.

Втім Торд заговорив. „Я приніс щось, се хотів би дати бідним; на се буде запис і най носить імя мого сина".

Він підноситься, кладе на стіл гроші і сідає знов.

Священик рахує.

„Се багато грошей" — каже.

„Се половина мого господарства; я продав його сьогодня."

Священик сидить довго в глибокій мовчанці, потім питає лагідно:

„Що думаєш тепер робити, Торд?"

„Щось ліпше!"

Так сидять якийсь час; Торд із спущеними очима. Священик звернув свої очи пильно на нього.

Тоді сказав священик тихо й поволи:

„Я думаю, що твій син став для тебе благословеннем."

„Так, тепер і я се думаю" — каже Торд.

Він підняв очи вгору — і дві сльози котяться по його лицю.

(Переклала **Евгенія Ярошинська**).

— Що ви зробили би, колиб лікар сказав, що маєте жити вже лише місяць?

— Я пішов би до иншого лікаря.

—o—

Новітня очна недуга. — А, пане Шрамко, як вам живеться?

— Незле. Лише з моїх очей я не зовсім задоволений.

— З очей, а то чому?

— Так, з очей. Від вас, наприклад, не бачу вже грошей шестий місяць.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СТРІЛЕЦЬКІ СВЯТА

Хоч рідна земля наша в неволі, але дух там вільний. Бо якби так не було, то не було би тих численних арештів і судів над тими молодими революціонерами, що підкопують далі польську окупаційну владу.

Хоч земля наша в неволі, а ми бачимо, як там з року на рік щораз більше святкують вже й по селах наші державні свята, як от „Листопадове Свято" чи „Свято Злуки Українських Земель", а в останніх роках ще й „Свято Стрільця". Оте „Свято Стрільця" набирає з кождим роком щораз більшої популярности. В таке свято обєднується українська громада біля могили поляглих стрільців. В той день забувають місцеві непорозуміння чи партійні тертя, бо всі бачать перед собою той великий ідеал, за який згинули наші стрільці.

Такі свята мають великий вплив на старих, бож їх діти поховані саме в могилах. Такі свята вибивають своє пятно на молоді, бо загрівають їх до посвяти і дальшої боротьби.

Такі свята електризують і тих стрільців, що ще живими остали. І вони, хоч і знеможені життям, при споминах за давне минуле й за своїх поляглих товаришів оживають і набирають свіжого запалу.

„Свято Стрільця" стає на рідній землі великим підйомом до нового завзяття, до нової боротьби і до нової посвяти. В той день пригадує собі кождий, що ми були господарами на своїй землі. В той день ми бачимо свої помилки, але не на те, щоби критикувати і звалювати вину за невдачу на кого иншого, а на те, щоби з тих помилок чогось навчитися і виховати себе так, щоби вони більше не повторилися, коли нам прийдеться знову піднімати кріс.

Такого „Свята Стрільця" треба нам і в Америці. Такі свята нам потрібні, бо надто скоро зачинаємо забувати за ті рани, що їх завдано нашим браттям у рідним краю. Надто скоро забуваємо за ті вдови і сироти, що залишилися по наших стрільцях. Надто скоро забуваємо за наших інвалідів, коли ще досі не зібрали ми того, що собі постановили зібрати на Український Дім Інвалідів.

Тому святкуймо й в Америці „Свято Стрільця". Такі свята тільки ублагороднюють людей; може вони ублагороднять і американсько-українську іміґрацію. Може вона, згадуючи за героїв, буде менше себе взаїмно ненавидіти і нищити, може скоро обєднається хоч біля могил поляглих стрільців.

А такого обєднання нашим сид нам треба, бо інакше розпорошимося перед часом. І користи з нас не буде мати ні Америка ні наш старий край.

Максим Іванів,
Н. С. Питсбурґ, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЛУДЛОВ, МАСС.

Український Фестин.

Фестин відбувся за ініціятивою уч. В. Петрусика з Лудлов. Масс., котрий, порозумівшись з рухливійшими одиницями в околиці, скликав збори делеґатів з дооколичних місцевостий. На зборах представив делеґатам, що роздробленість українських громад в стейті не дає змоги брати живійшої участи в народнім життю і завізвав до створеня стейтового комітету, для ведення проводу. Делеґати признали слушність виводам ініціятора і рішили перевести спробу, чи така співпраця є можлива. Цею спробою був фестин, що відбувся 1 червня, 1930 р. Вибрано окружний комітет, до якого ввійшли: І. Вавришин, предс.; В. Петрусик, секр. і Й. Затирка, кас.; контрольна комісія: І. Грибик, І. Слійник і М. Ясіновський; члени комітету: М. Кульбанський, П. Павлів, В. Босик, О. Сельський, П. Сисун, Г. Смага, Й. Доскоч, Г. Ковба, Н. Незнайко і Г. Довгань.

У фестині взяли участь такі товариства: тов. ім. І. Франка (У. Н. С.) з Лудлов; тов. ім. І. Франка (У. Н. С.) з Голійок; „Галицька Січ" (У. Н. С.) з Савт Дірфілд; „Запорожська Січ" (У. Н. С.) з Кромптон, Р. Ай.; два відділи У. Р. С. з Ґінздейл, Н. Г., „Молода Україна" (У. Р. С.) з Кромптон, Р. Ай., Українська Громада з Гартфорд, Конн.; Українське Товариство (У. Н. С.) з Провіденс, Р. Ай.; українські школи з Лудлов, Емерст, Савт Дірфілд і Чікопіфолс; українська банда з Вунсакет, Р. Ай., і литовське товариство з Савт Дірфілд.

Фестин почався в 10-тій год рано маніфестаційним походом в цїли протесту проти всіх окупантів українських земель. На переді походу йшли три дівчині, що репрезентували Україну, Америку й Литву. За ними 12 прапорів: українські, американські й один литовський. За ними дві дівчині в українських строях несли таблицю з виписаним протестом. За ними діти українських шкіл в числі 215, всі в українських строях. За ними українська банда. За бандою жінки, а на кінці мущини, всі в синьо-жовтих шапках і лентах. Похід замикали автомобілі в числі 300, більшість удекоровані пестро. Всіх учасників походу було понад тисячу.

У взірцевім порядку похід перейшов улицями міста Емерст, оплескуваний увесь час студентами і професорами Аґріколтюр каледж і Емерст каледж, що мають там свій осідок. Увесь похід був знятий фотографістами, а також на кінові фільми. Після походу всі учасники зійшлися на площі, під ліском, де на обширній плятформі відбулась полева Служба Божа. По обох боках вівтаря стояло 12 прапорів, а відтак „шпалір" дівчат і хлопців в українських строях. По Службі Божій школярі 4 українських шкіл під проводом свого учителя Василя Петрусика відспівали в супроводі банди український і американський гимни, відтак „Поклик", „Гимн школяра", „Гей не дивуйтесь" і „За Україну". Потім слідували вправи школярів під такт музики. Святочну бесіду в українській мові виголосив ред. О. Ревюк. Дальше хор з Лудлов відспівав „Гимн американських Українців", „Шумить, гуде діброволька" і „Лунає клич". По співі йшли танці шкільних дітей. 32 парі виконало „гопак колом" і „подільський козак". Відтак були вправи шкільних дівчат під такт пісень. За ними старша молодіж з Лудлов виконала „фіґурову коломийку" і „гопак колом" у 8 пар. Найбільш припали публиці до вподоби танці і вправи шкільної дітвори, які приходилось повторяти. Відтак мав бесіду добр. Галенда з Гартфорд, Конн.

На кінці предсідатель окружного комітету І. Вавришин представив публиці ініціятора фестину, В. Петрусика, уч. українських шкіл в Лудлов, Чікопіфолс, Емерст і Савт Дірфілд, котрий кількома словами подякував всім за вспівпрацю та заохочував так старших як і молодіж до дальшої праці. Тому, що учит. Петрусик виїжджав до краю, банда відограла йому „Сміло, други, не теряйте".

По вичерпанню програми слідувала щира товариська забава.

Учасник.

Ярослав Гашек.

ПРИГОДА З КОТОМ.

Раз якось Густоліс у суперечці зі своїм сусідом Кричкою сказав:

— Ваша партія — чудова партія. Коли їй лише вдасться зняти зі шибениці якогонебудь грабіжника, то зараз виставляє його кандидатуру на посла.

Кричка відповів на це:

— Ми з вами, пане Густоліс, ще порахуємося.

Густоліс мав не лише незвичайний політичний хист, а й чорного кота, що все сидів на порозі його крамнички. Того кота любили всі, що заходили купувати до його крамнички. Були для того кота вельми уважливі за його гарне поведення та веселу вдачу. Нікому й у голову не приходило, що заклятий ворог того гарного сотворіння живе зараз тут і що він не хто інший, як Кричка. Той Кричка після відомої суперечки на політичну тему з Густолісом сказав до свого восьмилітнього сина Осипа:

— Осипе, коли лише побачиш те чорне сотворіння того дурня Густоліса, наступи йому на хвіст.

Чи найдеться бодай один хлопець, що відмовився би виконати такий приказ?...

Хлопець пішов у крамницю, наступив котові на хвіст і, на додаток, оплював його.

Потім утік. Спершу кіт не міг ніяк зрозуміти, що це значить. Та потім, як почув біль, що його завдав йому хлопець, і неприємне враження від холодної води, що нею він оприскав його з рота, здавалося йому, що вдруге він до того не допустить і забезпечиться.

За свою сміливість Осипко дістав від батька в нагороду ґрейцар. Крім того батько обіцяв дати йому ще два ґрейцарі, коли й далі робитиме так. У Густолісовім коті Кричка бачив ворожу політичну партію і вважав, що шкода, яку наносити котови, рівнатиметься шкоді, яку він наносить власности свого політичного противника. Так Осипко настолочив хвіст не котови, а цілій ворожій політичній партії та плював не на кота, а на всіх однодумців тієї партії, членом якої він уважав також і чорного кота.

Осип весело виправився до нової політичної битви. Ось образок тієї битви.

Кіт лежить перед дверми та дрімає. Та воно не так — він лише так вдає. За це йому ніхто не сміє попрікати, бож кіт не ходив до школи та не знає, що лукавство — це гріх.

І так кіт лицемірить, а хлопець знову наступає йому на хвіст і плює на голову. Нараз кіт, порскаючи, зривається та дряпає хлопчиська в ногу. Потім добирається йому до голови, дико мявкає, кусає хлопця в ухо, скаче, тріюмфально задерши хвіст, утікає від ревучого хлопця та спокійно сідає на порозі крамниці свого господаря й спокійненько мурличе.

Коли Осип, обшарпаний та окровавлений, вернувся додому, Кричка закричав: „Нарешті я тебе маю, Густолісе!" та повів Осипка на поліційний комісаріят. Там поліційний лікар оглянув хлопця та списав протокол, а поліційний комісар дав приказ арештувати кота та передати його ветеринареви для оглядин.

Двох поліцаїв пішло виконати приказ і арештували кота в імени закона. А що кіт старався втекти, фиркав і дряпав, то поліцаї мусіли післати за спеціяльною скринькою. Замкнули в ній кота, що передтим допустився отвертого насильства над поліцаями та вкусив у палець одного з них. Крім того він явно образив фирканням представників влади. Що саме він хотів тим сказати — остало невідомим.

Так то поліцаї привезли кота у ветеринарний відділ і подали на нього такий рапорт:

„Коли ми за ним прийшли, він фиркав, дряпав і кусав. Ми мусіли з огляду на розпучливий спротив замкнути його в скриньку. Крім того він намагався зірвати з нас револьвери"...

Протокол підписали та передали до вищого начальства. Начальство добачило в поведінці Густоліса проступок проти уступу, що передбачує кару за недостаточний нагляд над звірятами. Його обвинувачували, що кіт не був привязаний на ланцюгу та ходив без намордника. Густоліс повинен був привязати кота, тим більше, що в місті відбувалися вибори, підчас яких звірята легко можуть заразитися скажениною.

Потім між Кричкою, батьком хлопчика, що піддався нападові кота, Густолісом, власником чорного кота, що напав на сина Крички, довго була ворожнеча на політичному тлі. Начальство має доказ, що Густолісів кіт виконав напад із розмислом, щоби як можна сильніше окалічити сина свого політичного противника, що йому справді й удалося. А що на основі обовязуючого в австрійській державі закону з 8. січня 1801. року треба вважати кота особою слабоумною, за яку відповідає своїм майном і своїм життям її власник, то вся вина паде на Густоліса. Тимчасом у ветеринарнім відділі розсліджували душевний та фізичний стан кота. Протоколи того слідства відійшли до розпорядження державного прокуратора. В документах було сказано:

Ч. 2145—65.

Франц Густоліс.

Підданий оглядинам має широкі кости, добре вигодований, одначе нездужає на запалення окістної, тому його укушення можуть бути небезпечні для життя.

З тих причин бажане, щоби досліджуваного знищити.

Д-р М. Кашпарек.

Державна прокуратура післала його оцінку для виконання у поліційний комісаріят. Там її зареєстрували та віднесли до справи, що торкалася Густоліса.

Тимчасом кота звернули Густолісові. Неждано в пятій годині рано чотирох поліцаїв прийшло в його хату, арештували Густоліса та забрали його зі собою. В поліції строгий поліційний комісар доволі понуро зачав допит:

— Ви — Франц Густоліс?

— Так, пане комісар.

Одному молоденькому полісменові виступили сльози в очах.

— Дайте сюди справу, що торкається Франца Густоліса, та не пхинькайте.

Подали справу.

— Ви слухайте приказу міської управи, що торкається вас, Густоліса, з 15. червня 1911. року до ч. 275—289.

„Франц Густоліс, згідно з повідомленням ветеринарійного відділу до ч. 2145—65 підпадає негайному знищенню. Проти тієї постанови згідно із законом уст. 5. із 12. лютого 1867. року нема відклику.

Начальник міста
Винничек".

— Як бачите, — сказав нещасній людині поліційний комісар — постанови не змінено. Напишіть вашу останню волю та не пхинькайте. Ви будете страчені, скоро тільки з Відня прийде потвердження постанови та розпорядок про спосіб вашого страчення.

Мені самому цікаво: як покінчилася ця Густолісова справа?

Лік на мовчання.

Прикликаний до хорої жінки лікар вложив термометер під її язик і попросив замкнути уста. Через десять хвилин сиділа жінка з замкненими устами. Нараз чоловік питається лікаря:

— Пане доктор, що коштує та машина, що ви її положили під язик?

— А вам навіщо це знати?

— Та щоби часом притримати моїй жінці язик так як тепер.

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Ситі, Н. Дж.

(Продовження).

(27)

Дискусія над звітом Редакційного Комітету.

Питляр думає, що орган Українського Народного Союза повинен придержуватися напряму, ухваленого конвенцією, але все таки числитися з тим, що наша іміграція вже не буде вертати до краю, але буде тут лишатися, та що через те треба звертати увагу передовсім на життя в Америці. А в Америці є тепер кріза і орган повинен про неї писати. Ся кріза, яка є тепер в Америці, се не така кріза, яка була давніще. За нею прийде друга кріза, і то скоро, і ще гірша, як теперішна. В Америці йде до бунту, і Свобода повинна обняти над людьми провід та повести їх у тому бунті після своєї програми. Се не значить, що Свобода мусить вести до комунізму, але мусить кудись вести. Тому вона повинна мати кореспондентів не з Франції, але з України. Треба далі писати про робітничі справи, бо наші іміґранти сеж самі робітники. Треба писати про страйки, але не по страйку, а перед страйком, і то про всякий страйк: чи наші люди в ньому страйкують, чи ні.

Слободян хоче дістати пояснення в страві оголошень. Він чує богато говорень серед членів Українського Народного Союза про те, що ґазета замала, що оголошення забирають забогато місця, що вартаби дати редакторам більше роботи, себто місця написати щось цікавого і пожиточного. Він вдоволений з відповіди менаджера, але хоче ще знати опінію редакції.

Малевич признає, що Свобода ведеться після ухвал конвенції, але годиться з Питляром, що треба, аби ґазета писала більше про робітничі справи, хоч певно він не годиться на те, аби Свобода приготовляла людий до диктатури пролетаріяту. Наші люди живуть в Америці, і американські справи їх цікавлять більше, як старокраєві.

Михальчук домагається, щоби Свобода звернула більшу увагу на цензус. Питається, чи добре булоби, щоби Свобода подала фотографію цензусового квестіонара.

Д-р Клим звертає увагу, що хоча кождий іміґрант по приході до Америки стає робітником, одначе не кождий на все хоче робітником лишитися. Богато з них хоче стати бизнесменами, купцями, підприємцями, професіоналами. А вже щодо дітий, то навіть ті, що вічно про робітництво балакають, не хочуть свої діти бачити тільки робітниками. Серед наших іміґрантів є богато людий, які, хоча самі лишаються робітниками, хочуть своїм дітям дати освіту та підняти їх на висше становище в суспільности. Се є дуже корисне явище з національного боку й ґазета не повинна обмежуватися робітничими справами, але піддержувати й се стремління наших дітий до висшої освіти та висших становиск.

Гол. предсідатель М. Мурашко, як голова Р. К., уділюючи голосу начальному редакторови О. Ревюкови, зазначує, що Р. К. приймає кореспондентів на пропозицію редактора і тому він є покликаний відповісти в тій справі таксамо, як і на всі инші питання, поставлені редакційному комітетови.

Редактор Ревюк відповідає. У справі запитів п. Питляра то тут згори треба сказати, що хоча п. Питляр заявляє, що він не сподівається, аби Свобода стала комуністичною ґазетою, все таки комуніст не може бути вдоволений з ґазети, поки вона не стане комуністичною. Що се значить: треба, щоби Свобода писала про робітничі справи? Коли на думку комуніста Свобода писалаб про робітничі справи? Тоді, коли вона писалаб після комуністичної програми. Коли Свобода дістане від комуністів признання, що вона вже досить пише про робітничі справи? Не тоді, коли вона цілу ґазету заповнить робітничими справами, але тоді, коли вона займе комуністичне становище.

Сього становища Свобода не займала й не займає. Вона може стати комуністичною аж тоді, як конвенція постановить такий напрям та вибере собі до того відповідних комуністичних редакторів.

Таке є зі справою страйків. Писати про страйки треба, і Свобода про них пише. Але знова вона не пише про ті страйки, які провокують комуністи для поширення комуністичної партії, і тому комуністи кажуть, що вона запродалася капіталістам. Бо в комуністів, як у всяких доктринерів, тільки те добре, що годиться з їх програмою. Все проче зле.

Так є з кореспонденціями. Закидується Свободі, що вона не має відповідних кореспондентів. Спеціяльно виступається проти кореспондента з Франції, коли він виступить в кореспонденціях проти большевиків. Радиться відсувати кореспондентів, хоча нераз такий кореспондент уже самий з ґазетою розвязався. Або радиться брати кореспондентів з України, так гейби можна взяти кореспондентів з України під московською окупацією так само свобідно, як з Европи або зпід польської окупації.

Або те говорене комуністів про потребу писання в Свободі про наближаючийся бунт в Америці. Як комуністи вірять у те, що в Америці йде до бунту, най собі комуністи пишуть. Хто не вірить, що в Америці йде до такого бунту, той не тільки, що не буде писати за бунтом, але й ще напише проти сеї думки про бунт як бздурство. Кажуть нам комуністи: Коли не ведете до комунізму, то скажіть, куди ви ведете. Та в сей самий спосіб можуть комуністи говорити не тільки до Свободи, але й до всіх некомуністичних ґазет. Котра ґазета ставить собі за ціль осягнення певного суспільного порядку? Соціялістичні й комуністичні ґазети хочуть завести соціялізм чи комунізм. Для українських націоналістів головною ціллю є добуття самостійности для українського народа. Яка буде самостійна українська держава, се скаже український народ самий, як сю державу збудує. Для комуністів і для декотрих соціялістів се не є програма. Хай там їм. Для нас се програма, і велика програма, і певно займе вею нашу увагу й роботу.

Зі сього ще не виходить, що ми не маємо займатися біжучими справами американського життя. Противно, займатися треба. Займатися треба, бо сі справи мають значіння для нашого життя, від них нам краще або гірше живеться. Зрештою, хто думає над американськими справами, той краще розуміє й українські справи. Робітничі справи важні, але вони не вичерпують усего життя в Америці. Цікаво, що комуністи так часто нам говорять про робітничі справи, а ніколи не кажуть, що для України треба не тільки робітників, але й інтеліґенції. Невже Україна має обслугуватися тільки чужою інтеліґенцією? Невжеж кождого українського інтеліґента треба замкнути в тюрму, а пустити на Україну тільки чужих лікарів, інжинірів, учителів? Коли нам треба української інтеліґенції, то звідки вона візьметься, коли ми ніколи не будемо дбати за її виховання?

У сьому говоренню про робітництво є отже богато московської інтриґи проти України та звичайного собі баламуцтва. Баламуцтвом треба назвати, коли на українськім вічу виступить проти збірки на українські цілі бизнесмен, котрий наймає робітників і з них зиски тягне, та назве себе робітником, щоби здурити робітників до національного неробства. Комуністичні аґенти часто не роблять ніякої роботи, за яку їх можна назвати робітниками, але перед робітниками горлають про робітництво і себе називають робітниками.

Свобода як демократична ґазета не думає вести робітників після большевицьких засад, як баран веде череду овець. Демократична ґазета має освітлити всяку громадську справу з усіх боків та дати можність людям самим виробити собі погляд на те, як справу розвязувати. На думку тих, що вірять у демократію, народ має бути дозрілим, а не дітьми. Нарід має бути свідомим, а не темняком, якого мають вести кудись монархи чи комісарі. Відомо, не легка се справа, але иншого виходу на народні клопоти нема, тільки та довга дорога народного освідомлення.

Щодо сього, чи Свобода має забогато адвертайзментів, то се питання треба розглядати наперед з боку видатків на ґазету. Наші члени платять за ґазету щоденну стільки, скільки члени других платять за ґазету, що виходить тільки три рази в тиждень. Через те не можна ждати, щоби ґазета дала за ті самі гроші два рази більше матеріялу. Колиж члени не оплачують щоденної ґазети, а тільки ґазету, що виходить три рази на тиждень, то адміністрація мусить звідкись роздобути гроші на видання щоденної ґазети. Звідки се взяти, як не з оголошень?

Що деякі другі ґазети мають більше оголошень, се не є їх заслуга. Не одна з них хотілаби мати більше оголошень, але не має, бо люди до неї своїх оголошень не дають.

Колиб члени, які нарікають на оголошення, замісць нарікати підвисшили оплату на ґазету, то редакція певно вволилаб їх волю. Редакція має теж клопоти через оголошення. Нераз у ґазету треба подати матеріял, а тут на нього нема місця. До нашої ґазети надсилають ріжні-преріжні звіти з віч, збірок, відозви, тощо. В Америці просто так виробилося, що поки в Свободі не було дописи, так довго люди думають, що в ґазеті не було. Через те наша ґазета перевалена матеріялом. Се не значить, що редакція має менче роботи. Вистарчить подати одну ліднюйорську громаду, котра ще досі одного спису жертв не прислала, якого вона відтак не справлялаби що найменче два рази. Не менче роботи коштує справлення голосів читачів.

Коли члени нарікають на велику масу оголошень, най вони порівнають нашу ґазету з американськими. Розмірно в нашій ґазеті оголошень не більше, як в американських. Се тільки так виглядає тому, бо в нас оголошення звичайно збиваються в деякі дні або в деякі сезони, приміром у зимі балі або літом пікніки.

Щодо цензусу, то Свобода вже звертала увагу на нього й ще буде звертати. Тільки що Свобода може звернути на нього увагу, але цензус відповідно перевести можуть тільки самі люди по місцях. Щодо поміщення кліші квестіонара, то коли наші люди не будуть діставати в свої руки квестіонар до виповнення, то се буде їх тільки баламутити й доводити до недбальства. Коли урядники будуть давати квестіонар до виповнення самим людям, яких буде записуватися, то се добра гадка й порадно булоби її виповнити, як се радить гр. Михальчук.

(Дальше буде).

Михайло Зощенко.

ПОЖЕЖА.

Дуже цікава пригода, мої приятелі, приключилася в нас тими днями.

Щоденник „Гудок" (Сирена) узяв уже цю виімкову пригоду на свої славні стовпці. Та ми хочемо ще додати пари, бо це вже вельми неправдоподібний випадок.

Та заки справа прийде перед суд не хочемо занадто бентежити героя цієї події, тому не будемо в цьому літературному творі вказувати, де ця пригода пригодилася. Скажемо лише, що це приключилося на Сизрансько-Вяземськім залізничім шляху.

Вказувати стацію — кажу — невідповідно. А то ще поїзди станують задержуватися в цих місцях. Бож кожен захоче поглянути, які там люде. Зараз переконаетеся.

Було це так.

Біля стації була крамниця Федора Балуєва. Крамничка мішаних товарів. Ну, одним словом, приватне підприємство. Власник у цьому незамешканому місці розснував сіти та заманював сюди купуючих. Висисав кров.

А якось тут, у суботу, біля семої години вечером, нараз згоріла ця крамничка.

Кажуть, що крам занявся від покинутого недокурка. Яка необережність! Доробився буржуй!

Як вибухла пожежа, вчинився переполох. Бухає стовп диму. Крики.

На трівогу не дзвонили тому, бо саме валили церкву. Електричної сиґналізації тут також не було. Побіг якийсь горожанин пішки за вогневою сторожею.

Прибіг.

Кричить:

— Гей, чорти, горить! Виїжджайте!

На цей крик зявився на вежі огневик. Кусає яблоко. Він по обіді.

— Чого гулюкаєш, дурню? — питається.

— Чого я гулюкав би, горить!

— Бачимо, — повідає — ми не сліпі.

А вогонь справді можна було бачити. Іскри лише сипалися. Дим бухає. І голос власника крамниці було чути.

Той з огневої сторожі повідає тому, що прибіг:

— Не сором тобі, горожанине, так верещати?

— Та чому?

— А тому. Де горить? Приватний горить. Хай собі горить. Буде чистіше повітря. А ти — повідає — не псуй тут твоїм криком клясової напрямної. А то знаєш, що за таке чекає.

Горожанинові стало стидно з причини його непоступової ідеольоґії тай мерщій зник.

Надзвичайного переполоху між населенням не було. Люде цим разом доволі освідомлено поводилися супроти цієї події. Тимбільше, що крамниця була трохи на боці. Тай також не було вітру. Погода була гарна.

Всетаки зійшлося досить людей, приглянутися пожежі.

Сам крамничник сидів на купі каміння напроти вогню тай зовсім не спішився ратувати своє майно.

— В крайньому випадку — каже — маю маєток обезпечений на півтора тисячі. Хай не гасять.

Огонь скоро пожер усе, а люде розійшлися по хатам.

А власник, Балуєв, пішов переночувати до свояків.

Тепер повідають, що небаром відбудеться судова розправа проти вогневої сторожі за її т. зв. лівий ухил і переконання.

І таки не вгадаєш, чого у нас жадають від людини.

КЛІВЛЕНД, О.

Спільними заходами дирекції Українського Народ. Дому в Клівленд, О., приступаємо до розбудови галі, а переважно прибудовання сцени при галі, але що сей поступ є так важний, що сама дирекція сего рішати не може, так просить всіх шановних шеровців У. Н. Дому і тих, що задаткували на шери, зійтися на піврічні

ЗБОРИ

котрі відбудуться

В ПЯТНИЦЮ, 27 ЧЕРВНЯ 1930

в годині 7.30 вечер,

в Українськім Народнім Домі

і обговорити справу як слід, щоб сего року могли ми дати народне життя на сцені, а тим самим в часі розбудови дати заняттє нашим людям, котрі є без заняття. 145

ЗА УРЯД ДИРЕКЦІЇ:

Т. Папа, предс. Ст. Г. Палівода, р. сек.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 15 червня померла Катерина Войтович, члениця 245 відділу Запорожської Січи, У. Н. Союза в Трентон, Н. Дж., уроджена в селі Пристань, повіт Жовква. До Укр. Нар. Союза вступила в 1926 році. Хорувала два місяці. По операції померла в місцевім шпиталі.

Покійна оставила шестеро дітей сиротами. Похорон відбувся 19 червня. На вічний спочинок відпровадили покійну члени Союза, приятелі, муж та сироти. Ще не поросла травою могила по нашім члені Стефанови Наконечнім, а невмолима смерть знову вирвала з наших рядів нову жертву, добру членицю, а дітям матір. Отсі жалю гідні випадки повинні заставити думати тих наших Українців, що не стоять в організації й у нашім дорогім Союзі, котрий батькам улекшує горе, а дітям осушує сльози. Найвищий час, щоби масово приступати до Українського Народного Союза, до цеї найстаршої і солідної організації, котра піклується нами за життя, а по смерти піклується нашими дітьми.

В. Гасій.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

Чому мама віддалася. Донька: Мамо, чому ви віддалися?

Мати: Чому питаєшся?

Донька: Тому, що якби ви булч дівчиною, то ми обі дівувалиб.

—o—

У лікаря. — Пане доктор, що мені діяти? Жінці чимраз гірше.

Таж я записав їй пявки — нічого не помогли?

— Не зовсім. Три пявки насилу проковтнула, а решти ніяк не може.

—o—

— Не знати, чи Шекспір був би такою славною людиною, колиб жив іще нині?

— Алеж певно! Таж мав би вже триста літ!